

Het Laarhof en omgeving vóór 1602 deel 1

Inleiding

Aan het Laar in Ekeren Donk staat een van de oudste gebouwen van Ekeren: een ruïne.

Het domein waarop deze ruïne staat heeft een eeuwenoude geschiedenis.

De geschiedenis van 'Het Oude Laerhof' tot 1602 werd al eens in beeld gebracht door mede-vrijwilliger A. Van Den Wyngaert in jaarboek 25 uit 2007 van de Heemkring Ekeren. U kunt dat jaarboek inkijken in het DAN.

Het is de bedoeling om in enkele artikelen de geschiedenis van het Laarhof en zijn omgeving **vóór 1602** in beeld te brengen.

Het gaat daarbij steeds om twee vragen:

1. Wat komen we te weten over het domein zelf? Hierbij valt te denken aan de grootte van het domein, aanwezigheid van een brouwerij, grachten, buurpercelen etc.
2. Wat kunnen we vertellen over de toenmalige eigenaar.

Onderzoeksmethode

Om een antwoord te kunnen vinden op de bovenstaande vragen moet natuurlijk onderzoek gedaan worden. Uitgaande van de laatst gekende eigenaar moeten we verder terugzoeken in de tijd.

Tot het jaar 1555 kunnen we daarvoor terecht in de schepenregisters/registers van de wethouders van Ekeren in het Rijksarchief van Antwerpen (afgekort als RAA) dat voorlopig wordt bewaard in Beveren. Het eerste schepenregister of protocolboek van Ekeren begint in 1555 en draagt het nummer 174. Alle oudere registers opgesteld door de Ekerse schepenen zijn verdwenen.

Gelukkig is er een tweede bron: de schepenregisters in het Stadsarchief/Felixarchief van Antwerpen (afgekort als SAA). Deze bron bevat interessante akten omdat Ekerenaars vroeger ook akten van koop en verkoop lieten opmaken voor de hoofdschepenbank van Antwerpen. Hoe dan ook, in de loop der eeuwen is veel informatie verdwenen en we zullen moeten roeien met de riemen die we hebben. We moeten er rekening mee houden dat een onderzoek kan doodlopen bij gebrek aan gegevens. In sommige gevallen kan het onderzoek van buurpercelen dan ontbrekende feiten aanvullen.

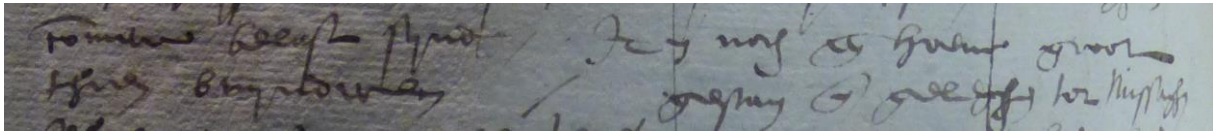
Naast het daadwerkelijke onderzoek in de schepenregisters dat we zelf moeten doen zijn er gelukkig al lang onderzoekers bezig met Ekeren die daarbij, zoals het hoort, hun bronnen vermelden. Zo hebben we bijvoorbeeld gebruik kunnen maken van verwijzingen in een publicatie van W. Van Osta met als titel 'Mishagenklooster: Het Mysterie opgelost' in Breesgata 11 (1988) nr.2.

De laatst gekende eigenaar van het Laarhof in 1602

Bij ons verhaal gaan we uit van David Haecx de jonge uit het genoemde jaarboek 25 en diens vader David Haecx de oude die al gestorven was voor 1602.

In SAA schepenregister 380 van het jaar 1584 op folio 129 (SR380-129) staat dat David Haecx de oude al in het bezit was van een hoeve bij het klooster van Mishagen in het Laar. David Haecx koopman weduwnaar van Anna du Kaerne noemt in die akte acht kinderen onder wie zoon David de jonge.

De onderstaande afbeelding toont ons de volgende tekst: *'item noch een hoeve groot thien buynderen gestaen ende geleghen tot Missaghen'.*

SR380-129 21 november 1584

Eigenlijk weten we niet zeker of het hier gaat om het domein van het oude Laarhof maar het is aannemelijk dat het Laarhof deel uitmaakte van deze toch wel omvangrijke hoeve. Een hoeve van 10 bunder komt overeen met ongeveer 13 ha.

Volgens het artikel in jaarboek 25 was het domein in 1715 meer dan dubbel zo groot: ruim 66 gemeten of 22 bunder of bijna 29 ha. Het domein werd toen omschreven als: ´een speelhof met pachtershuizing, stal, schuur, wel geconditioneerde brouwerij, boomgaard, houtwas, rondom in zijn water en hofgrachten voor visserijen, winnende landen´. Weer volgens het zelfde artikel ging het in 1626 om een ´hoeve met huis, stal, schuur, hof, land, weide, bos, grond te Qualare te Ekeren bij Mishagen´.

David Haecx de oude was geen eenvoudige man.

We moeten ons dan ook voorstellen dat zijn hoeve op het Laar een buitenhuis (speelhof) was. David woonde zeker niet permanent in Ekeren en dat blijkt wel uit het volgende verhaal:

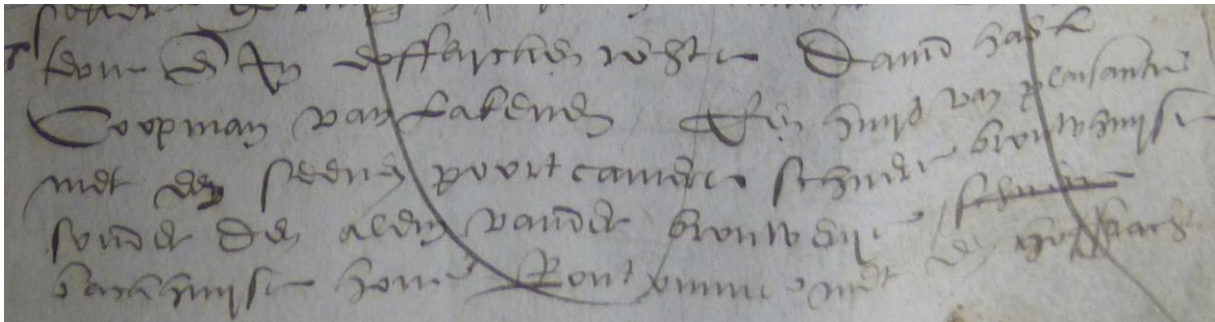
In mei 1582 was David Haecx, bijna 50 jaar oud, een van de kooplieden die het schip genaamd de Fortuyne in Amsterdam bevrachtte. Dit schip moest zeilen van Amsterdam naar Rusland langs Denemarken. De prins van Oranje had zoals bekend problemen met Spanje, maar de kooplieden wisten niet van een oorlog met de koning van Denemarken (een Spaanse bondgenoot). Het schip werd aangehouden en geconfisqueerd door de admiraal van de koning van Denemarken. Evenwel waren er geen wapens, munitie en verboden waren aan boord. David Haecx en zijn zoon David Haecx de jonge legden een verklaring af voor de schepenen van Antwerpen (SAA-Cert 43 - fol. 459 en Cert 44 – fol. 59 op microfilm MF410).

David Haecx de oude werd al in 1558 genoemd als lakenkoopman (SR267-74).

Zijn vader Rutgheer was ´cruydenier´ (SR148-353 van 1515) en neef van Kerstijne van Wachtendonck weduwe van heer Baptista de Taxis ridder en postmeester van de keizer (SR221-254ro jaar 1546).

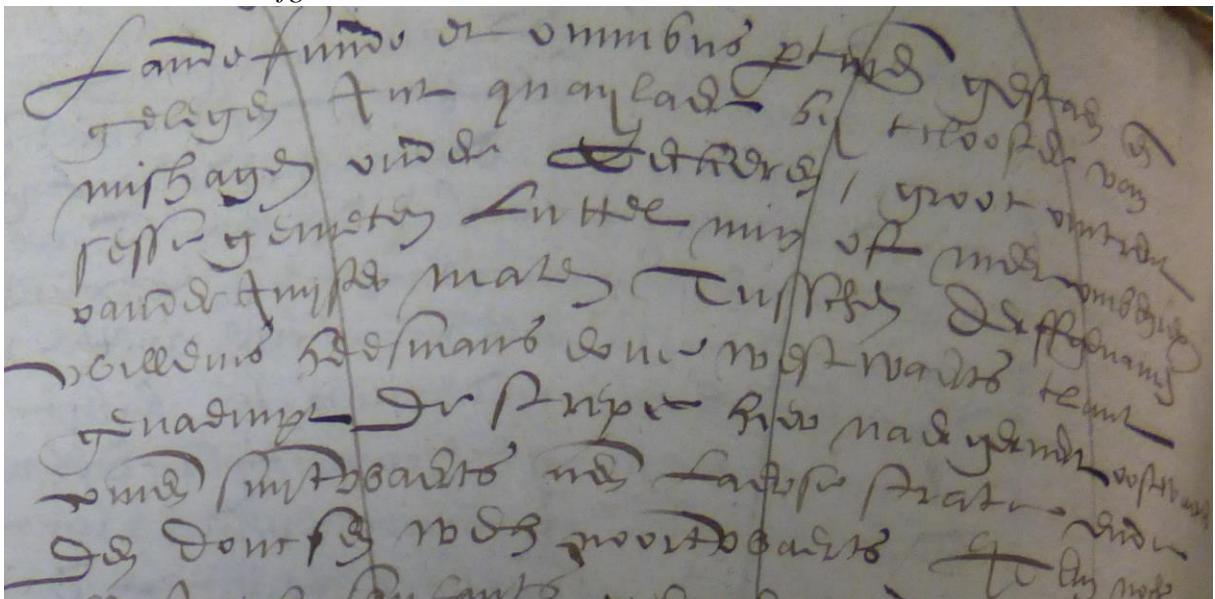
Zoon David Haeck de jonge volgde in de voetsporen van zijn vader, was lakenkoopman en woonde te Antwerpen (SR429-377 van 1598). Inderdaad geen arme familie.

Intussen is duidelijk geworden van wie David Haecx de oude het Laarhof kocht en wanneer:

SR328-265-jaar 1571

David Haek coopman van lakenen een huys van plaisantie met een steenen poortcamere, schuere, brouwhuyse sonder den alem vander brouwerije, schuere, backhuyse, hove, rontomme met een hofgracht ...

SR328-265-jaar 1571

lande fundo et omnibus pertinentiis gestaen ende gelegen int Quaylaer bij tclooster van Mishagen onder Eeckeren, groot omtrent sesse gemeten luttel min oft meer ombegrepen vander juijsten maten tusschen derfgenamen Willems Heesmans erve westwaerts, tlant genaempt de Strepe hier nae genoemt oostwaert, comende suiijtwaerts aenden Laersestrate ende den Doncsenwech noortwaerts.

In 1571 was het oude Laarhof dus al een buitenhuis, een huis van plaisantie of speelhof, met een stenen poortkamer, brouwerij (zonder het gereedschap/uitrusting), schuur, bakhuis met hofgracht maar geen 13 ha groot maar slechts zes gemeten of 2 bunder of ruim 2,5 ha. Blijkbaar werden later extra gronden aangekocht. De hoeve strekte zich uit van het Laar tot wat nu heet de Gerardus Stijnenlaan.

De hoeve werd in ieder geval in 1571 gekocht door David Haek de oude.

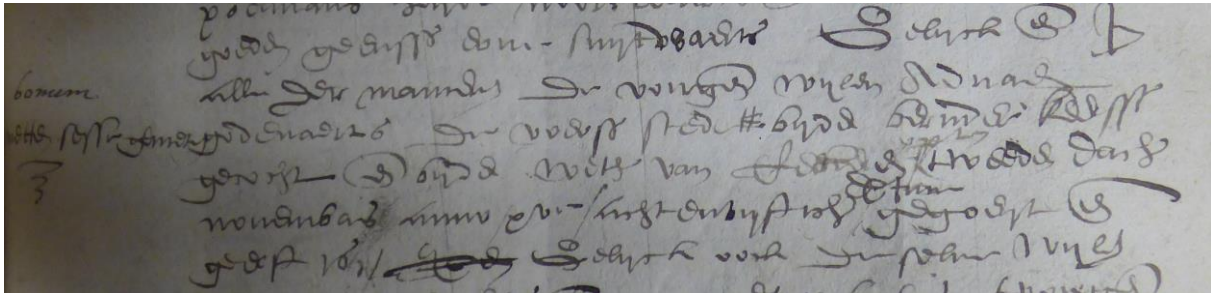
De eigenaar van het Laarhof voor 1571

De verkopers waren de erfgenamen van Adriaen Godevaerts zoals blijkt uit de akte SR328-265 uit 1571. De verkoop wordt later in SR349-417 jaar 1577 nog eens genoemd.

Adriaen Godevaerts was gehuwd met Magriete Loenis en daarna met Ursula van Bergen. In 1571 was zoon Hans 25 jaar oud. Hans en broer Pauwel waren kinderen van het zogenaamde 'voerbed' en hun halfzus Elisabeth was van het nabed. Haar moeder was dus Ursula.

Adriaen Godevaerts was in Ekeren een invloedrijk persoon. Zo blijkt uit SR317-158 van 1568 en SR321-186 van 1569 dat hij schout was te Ekeren.

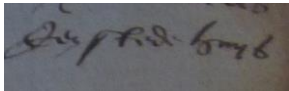
De akte uit 1571 maakt intussen ook duidelijk wanneer en hoe Adriaen Godevaerts het domein Laarhof had gekocht:

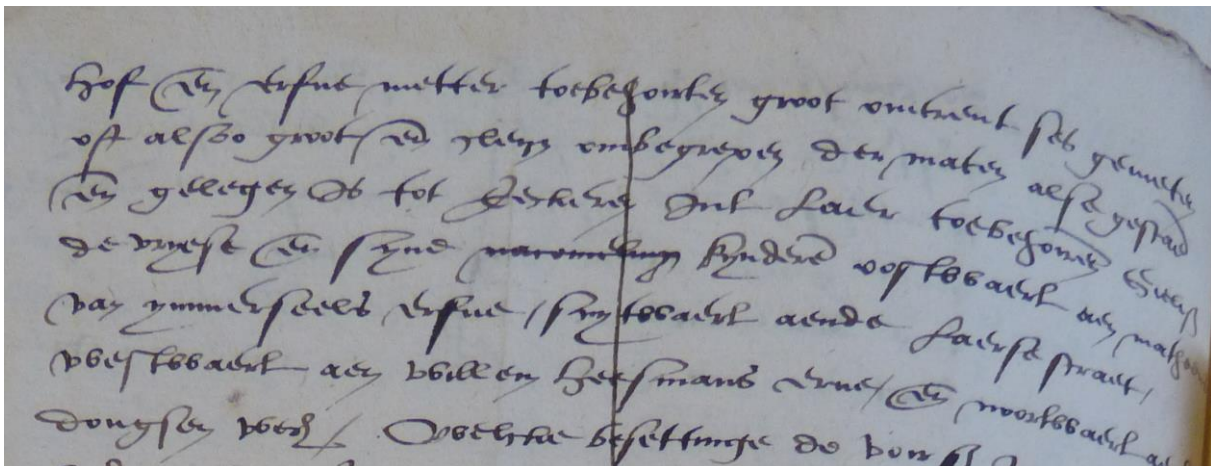
SR328-265-jaar 1571

Gelijck en in alle der manieren de voirgen wijlen Adriaen Godevaerts de voerst stede metten sesse gemeten bijde bernder kersse gecocht ende bijde wets van Eeckeren den tweeden dach novembris anno 1558 gegoeyt ende geerft is.

Adriaen Godevaerts had de hoeve van 6 gemeten dus gekocht in 1558 maar bij de wet van Ekeren bij het uitgaan van de brandende kaars. Dit betekent dat we die akte moeten gaan zoeken in het Rijksarchief in Beveren in protocolboek 174. We vonden de akte op folio 105.

RAA Ekeren 174

RAA Ekeren 174

Een stede, huys, hof ende erfve metter toebehoirten groot omtrent ses gemeten oft alsoo groot ende cleyn ombegrepen den maten alse gestaen ende gelegen is tot Eeckeren int Laer toebehoerende Gielis de Vryese ende sijne kynderen, oostwaert aen Matheeuse van Ymmerseels erfve, suytwaert aende Laersestraet, westwaert aen Willem Heesmans erve ende noortwaert aende Dongsenwech.

In 1558 is de hoeve nog steeds zes gemeten groot maar we kennen gelijk de vorige eigenaar: Gielis de Vryese. In jaarboek 26 van Heemkring Ekeren van 2008 staat een artikel over het geslacht De Vriese van Vriesdonk van W. Van Osta. In dat artikel staan weer heel wat verwijzingen o.a. naar Gielis de Vryese. Ook dit jaarboek kunt u aanvragen in het DAN.

In een volgend artikel zoeken we nog even door naar een verder verleden.

Ad van Oeffelen - vrijwilliger DAN